

משאת משה

פרשת ראה – גליון 328

יראה ואהבה

ראה אנכי נתן לפניכם היום בְּרָכָה וּקְלָלָה (יא, כו)

ברכה. וקללה.

– טוב, ורע.

הברכה, ממלאת. ומפתחת. ומרחיבה. ומגדלת.

והקללה, עוצרת. ומרוקנת. ומצמצמת. ומקטינה.

'קללה', זה מלשון 'קל'.

– הכלי מתרוקן. וכך גם כל המציאות. הכל 'קליל'.

הכל ניתן לשינוי. אין 'כובד'. ואין גם כבוד.

והברכה, ממלאת. ומוסיפה. ויש בה הרבה כבוד.

העולם הוא 'כלי'. הוא יכול להיות גדול. רחב. ומלא

עד גדותיו. ו'עד שיכלו שפתותיכם מלומר די'.

והוא גם יכול להיות קטן. וצר. וחסר יכולת להכיל.
ולקבל. ולגדל.

ובמי כל זה תלוי?

– בעם ישראל.

כאן, בפסוק הזה, ה' מגלה לנו – שהוא 'נתן' לנו
את הדבר הגדול הזה. את היכולת המופלאה הזו.
את המפתח לברכת המציאות.

– 'נותן לפניכם היום'.

ומהו המפתח הזה שבידינו?

– 'יראת שמים' (עי' אדרת אליהו כאן).

הלא 'הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים'. זה שלנו. במתנה. 'נותן לפניכם'.

– הוא סילק אותה מרשותו שלו, והעניק אותה – לנו.

ואנחנו יכולים לקנות אותה בעצמנו. בעבודה שלנו.

– ובה הוא תלה – את הברכה, ואת הקללה.

* * *

אהבה ויראה

האהבה מקרבת. ומאחדת.

והיראה – מרחיקה. ומרתיעה.

כשיש לאדם יראה ממישהו, אז הוא מתרחק ממנו (עי' גו"א למחר"ל דברים י, יב).

וכך, כשהמלך מופיע, כולם עומדים מרחוק.

זה מעניין לראות את המלך. להתפעל מהעוצמה, מהיופי, מהפאר, ומהיכולת לעשות ככל העולה על רוחו. גם להמית ולהחיות.

אבל אין שם תחושת קרבה ורצון.

– יתכן שתהיה שם קרבה; אבל זה רק אם יש שם גם אהבה, או אינטרס כלשהו. אז יש סיבה להתקרב. והאדם מתקרב, בזהירות.

אבל אם יש שם רק יראה ופחד, אז לא מתקרבים. אין שום רצון לכך.

וכשה' מצווה עלינו לירא ממנו, אז יש כאן גם נקודה של ריחוק.

היראה, היא זו שמונעת אותנו מלעבור על ה'לא תעשה'.

– יש לה רק כח למנוע. אין בה התקרבות. אין בה משהו 'חיובי'. מעשי. ממשי.

לאהבה, יש כח 'לדחוף' אותנו – לקיים את מצוות ה'עשה'.

– רק היא יכולה להפעיל אותנו. להניע אותנו.

אבל היראה, אינה מניעה. היא רק מונעת.

* * *

מתנה

'נותן לפניכם היום'.

– ה' 'נתן' לנו את היראה. מעתה היא 'שלנו'. לא שלו.

כעת המצב הוא – שהכל בידינו יתברך, חוץ מהיראה. כך מלמדים אותנו חז"ל.

וכשמדובר על היראה הנ"ל, קשה להבין מה ה' 'נתן' לנו כאן.

על הפסוק הנ"ל, כותב הגר"א:

– 'נתן'. במתנה שהקב"ה מסלק ממנו. דהיינו:

זה היה משהו שנמצא אצלו יתברך.

והוא 'סילק' אותו ממנו.

והוא נתן אותו ב'מתנה' – לעם ישראל.

והשאלה כאן היא – מה ה' 'נתן' לנו?

הלא מדובר בתחושות. ביחס. לא במשהו ממשי.

יש מרבותינו שביארו, שהיראה אינה 'אצלו' יתברך. זה משהו שלא שייך לו, אלא רק למי שהוא 'עלול'. שהוא 'נברא'.

ומאמר חז"ל ש'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', פירושו – שהיראת שמים מעולם לא היתה 'בידי שמים'. זה לא משהו שאפשר לייחס ל'בורא'.

אלו דברים עמוקים מאוד, ורבותינו האריכו לבארם (עי' מהר"ל נתיב יראת השם פ"א).

אבל בלשון 'מתנה' – שכך נקט הגר"א – זה לא 'נכנס'.

כאן משמע שזה משהו שהיה אצלו יתברך. והוא נתן אותו לנו במתנה.

– עד כדי כך – שהוא הסיר את המשהו הזה ממנו עצמו כביכול.

וכאן גם משמע, שזה משהו מציאותי. לא רק 'מידה', או תחושת פחד.

או עד כאן הבנו:

ה' הסיר משהו ממנו. מרשותו.

והוא נתן לנו את ה'משהו' הזה במתנה.

ולמשהו הזה קוראים – 'יראת שמים'.

– וזו לא תחושת פחד. או לא רק תחושת פחד.

זה חייב להיות משהו מציאותי. יישות, חפץ, משהו.

ובמשהו הזה, תלויים הברכה. והקללה.

– ומעתה עלינו להבין – מהו ה'משהו' הזה.

* * *

מקום לה'

ה' הוא אחד, יחיד, מיוחד.

אבל הוא רצה להתגלות. להתחבר לברואיו.

– עד כדי כך – שהוא רצה 'לדור' כאן. שתהיה לו 'דירה' בתחתונים.

ובמהותו, לא שייך שתהיה לו כאן 'דירה'.

– אין אבסורד גדול מזה!

הוא מקומו של העולם. הוא ברא את הכל. והוא עצמו – בלתי בעל תכלית. אין לו גבול.

– כיצד אפשר לבנות לו 'דירה' – בעולם הגשמי??

ובאמת – זה לא שייך כלל. 'הוא' יתברך – לא 'נכנס' בשום 'מקום'.

בפסוק כתוב:

'הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׂכֵמֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם' (יב, ה).

יש 'מקום'.

ומה נמצא במקום הזה?

– 'שמו'. 'לשום את שמו שם'.

ה' 'שם' שם משהו ממשי. את 'שמו'.

שם, יכול להיות המהות של הדבר. התוכן שלו. מה שהוא בא לבטא במציאות.

ושם גם יכול להיות – ריק מתוכן.

ובמה זה תלוי?

– במי שמשתמש בשם הזה.

אם אתה יודע מה המשמעות, אז המשמעות הזו

'נכנסת' בשם. היא נמצאת שם ממש. והיא גם באה לידי ביטוי.

אבל אם אומרים את השם הזה סתם, ולא יודעים מה 'יש' בו – אז הוא חסר תוכן. חסר משמעות.

ויש 'מקום' כזה, שבו יודעים להשתמש בשם ה'. יודעים מה המשמעות שלו. יודעים את התוכן העמוק, האינסופי במקורו – של השם הזה.

– בית המקדש.

ושם הוא באמת בא לידי ביטוי.

בבית המקדש, ה' יתברך 'דר'. על ידי שמו הגדול. ואיך זה קורה?

– ה'שם', יכול לדור בתוך מקום.

השם עצמו, באותיותיו, הוא בעל גבול. אחרת לא היו כאן אותיות כלל. לא היה 'שם'.

– זהו בלתי גבול, שמתגלה על ידי מציאות של גבול. זו סוגיא עמוקה מאוד, ואין כאן המקום.

ומאחר שיש כאן 'שם', ואותיות, ומציאות של 'גבול' – אפשר שיהיה לו 'מקום'.

* * *

שם ומלכות

אחד מהדברים שכמעט נעלמו מהעולם שלנו כיום, הוא – 'מלכות'.

מלך. בעל פאר והדר. בעל יכולות בלתי מוגבלות. כזה שנבחר פעם אחת ויחידה, לכל ימי חייו. ובדרך כלל גם לדורותיו.

מלך, יכול להוציא אל הפועל את כל רצונו. אין מעכב בידו.

– זהו כוחה של המלכות, ההוצאה אל הפועל של רצונותיו – מחשבותיו – שאיפותיו, של המלך.

وهוא יכול לעשות את זה תמיד. ובאופן מיידי. ובלי עוררין.

והכח שלו נובע – מהכרת העם. מההתמסרות המלאה, הטוטאלית, של העם למלכו.

– אין לו כח אחר.

כח הזרוע, והרודנות, אינו כח מלכותי. זה כח אחר.

– האדם ששולט בכח הזה, נקרא 'מושל'. או 'שליט'. הוא לא 'מלך'.

מלך, זה השלטון של המלכת העם. של רצון העם. 'מלכותו ברצון קיבלו עליהם'.

יש לו משטרה. וצבא. וכח אדיר. והוא גם עוצר את האנשים – בכח – מלעבור על רצונו.

אבל כל הכח הזה, נובע – מהעם עצמו. מהרצון הפנימי שלהם, שיהיה כאן מלך. ושהוא ימלוך. ביד רמה וחזקה.

בפועל, בצורת השלטון, לא תמיד רואים את העובדה שהמלך תלוי ברצון העם. זה לא מתבטא בהתנהלות היומיומית.

– אבל זו האמת הפנימית של המלכות. וכל מי שמתבונן – יכול למצוא אותה.

זה דומה ל'שם'.

הדבר בא לידי ביטוי – על ידי ההשתמשות בשם שלו. על ידי ידיעת מהותו, וכוחו, המתבטאים – בשמו.

למשל. אם מישהו יאמר לנו, שיש כאן כמה מוסות ברזל, ולוח עץ, זה לא יעזור לנו במאומה.

אבל אם הוא יגדיר את השם של הדבר – 'שולחן',
כך נוכל להשתמש בו. להביא את יכולותיו לידי
ביטוי.

שם, מביא את הדבר לידי ביטוי.
ומלכות – מביאה את ה'מלך', לידי ביטוי.
– שניהם מאותו השורש.

* * *

לבחור את המלך

במלכות, יש הרבה מאוד יראה.

המלך הוא חזק, וגדול, ומסוגל להרוג אנשים בהינד
עפעף. וזה באמת מפחיד.

והפחד הזה, מרחיק את האדם מהמלך.

האמת היא, שתמיד יש בסביבה איזשהו מלך.
ותמיד אנחנו ממליכים אותו.

– אנחנו רק בוחרים את מי להמליך עלינו.

יתכן, למשל, שהאדם יכתיר עליו את ה'מלך זקן
וכסיל'.

– גם הוא מלך. ונתיניו מקיימים את רצונו. ביראה
ופחד.

ויש בזה דרגות שונות.

למשל בימי שמואל הנביא. עם ישראל מבקשים
ממנו להמליך עליהם מלך – 'ככל הגוים' (שמואל
א, ה, ה).

והסיבה שלהם היא – כי שמואל עצמו כבר זקן.
ובניו לא ראויים להמשיך את דרכו. אז צריך
מישהו אחר.

וזה רע בעיניו.

וה' אומר לו – אתה לא הבעיה שלהם. 'לא אותך
מאסו'.

ואת מי כן?

– 'אותי מאסו ממלוד עליהם'.

הם לא רצו את מלכות ה'.

זה באמת מפחיד. ברגע שרצון ה' לא נעשה כמו
שצריך – הם נענשים. וזה כמו שמלך גדול כמוהו
יודע להעניש. עשרות אלפים נהרגים ברגע.

ומה הם עושים?

– ממליכים עליהם מישהו אחר.

ומה המלך הזה עושה?

כשרחבעם – נכדו של דוד המלך – מוכתר למלך,
אז עם ישראל פונים אליו, ומבקשים:

'אֲבִיךָ הִקְשָׁה אֶת עֲלֵנוּ וְאַתָּה עָתָה הִקֵּל מִעֲבֹדֶת
אֲבִיךָ הִקְשָׁה וּמַעַלּוֹ תַּכְבֵּד אֲשֶׁר נָתַן עֲלֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ'
(מלכים א, יב, ד).

אביך, זה שלמה. הוא 'הקשה את עולנו'.

ואתה – רק תקל מעלינו.

– הם לא מבקשים שהוא יסיר את העול לגמרי. זה
לא יתכן. והם גם מבטיחים – 'ונעבדך'.

הם רק רוצים שזה יהיה קל יותר. פחות 'כבד'.

מלך – מעביד. ומייסר. ומכביד.

– ובזמן שמואל – הם בחרו בכזה מלך!

אדם לא יכול להסיר את העול מעליו.

– הוא רק יכול להחליף את העול. להחליף את
המלך.

אהבה שאין למעלה הימנה

ה', מתגלה – כ'מלך'.

'מקבלים', אז במידה מסויימת – היא לא קיימת כלל!

יש לו 'מידה' כזו, שנקראת – 'מלכות'.

– כל כולה, תלויה – בנו.

וכשהתורה מלמדת אותנו שה' שם את שמו' במקום כלשהו, אז הפירוש הוא – ששם הוא מתגלה כמלך. שם מתבטאת מידת מלכותו.

היא ניתנה לנו. במתנה.

– ושם – הוא עצמו, כביכול, מתגלה.

וכשאנו מקבלים את מלכותו יתברך, כשאנו מבינים מהו 'שמו', ומה הוא 'מכיל', ומה הוא מביא לידי ביטוי, ומקבלים את כל זה עלינו – אז זה קיים. ופועל. ומאיר.

שם אנחנו עובדים אותו. ומגלים את מלכותו. ואת רצונו.

ואז גם באים לידי ביטוי הברכה והקללה.

ובצורה החיצונית – זה נראה באמת כמו יראה. ופחד. וזה עלול גם ליצור תחושות של ריחוק.

– הכל תלוי – בשמו. במלכותו. ב'יראת השם' – שניתנה לנו.

אבל יש כאן גם משהו פנימי.

אז מצד אחד, מלכות השם היא – פחד. ויראה. ויסורים. ועול.

'יראת השם', זו מידת המלכות (עי' יהל אור להגר"א תחילת וארא, ד"ה מאן איהו).

והקללה, תלויה בה.

ומידת מלכותו יתברך, היא כביכול 'ישות' בפני עצמה. מציאות בפני עצמה.

אבל אנחנו יכולים להגיע עד המלך הזה, הגדול והנורא, זה ש'המשל' ופחד עמו, ולהתקרב אליו ממש. קרוב קרוב.

– והשם שלה הוא – 'שכינה'.

הלא כל הגדול והנורא, והפחד, והברכה והקללה – זה שלנו.

ואת המציאות הממשית הזו, אנחנו 'קיבלנו'. היא ניתנה לנו במתנה. וה' גם הסיר אותה מרשותו כביכול.

הכל תלוי בנו.

מה הביאור בזה?

ואם אנחנו לא נמליך אותו, הוא לא יהיה מלך!

– המלכות שלו יתברך, תלויה רק – בנו.

למשל, יום הדין, בו 'תינשא מלכותך', ובו יאמרו צבא מרום – 'הנה יום הדין'.

כל מידה אחרת, קיימת גם אם אין 'מקבלים'.

וכל כולו תלוי – בנו!

האדם יכול להיות בעל חסד, ובעל גבורה, גם אם אין מישהו שמקבל חסד. המידה נמצאת, אבל לא באה לידי ביטוי.

– בית הדין, אלו שמקדשים את החודש, הם קובעים מתי הוא יהיה!

מלכות, כל מהותה זה – לבוא לידי ביטוי.

וכשמתבוננים עמוק, בתוך כל הפחד והיראה, מוצאים את הנקודה הפנימית הזו. את ה'מנוע' של כל המלכות הגדולה והנוראה הזו.

למלכות אין משהו 'מעצמה'. היא רק מביאה את ה'מלך' – לידי ביטוי.

וכשאין מישהו שמביא אותה לידי ביטוי, כשאין

- ואז גם מוצאים - שאין קירבה גדולה מזו!

- זו אהבה - שאין למעלה הימנה.

זה חיבור כה פנימי, שאין קרוב ממנו.

* * *

לשאל שאלות

אנחנו לא מבינים את כל מהלכי הבריאה.

יש הרבה שאלות. וקושיות.

ויש משפט כזה שאומרים - 'על אבא לא שואלים שאלות'.

- יש לזה אפילו מנגינה יפה. ומרגשת.

משה רבינו, היה הענו מכל האדם.

- והוא - שואל שאלות רבות. למה ה'. למה הרעותה. למה.

אז אפשר שלא לשאל שאלות. לא להבין. לא להעמיק. ה' אומר, ואנחנו עושים. יש כאן נקודה של כניעה, ושל ידיעה - שה' הוא למעלה מידיעתנו והשגתנו.

היראה, מרחיקה.

וכשאנחנו רק יראים, אז אנחנו לא 'קרובים'. אנחנו נמצאים בחיצוניות. קיבלנו הוראה, ואנחנו מבצעים.

זה כמו שאנחנו עומדים כשה' עורף' שלנו הוא מול ה' יתברך. שומעים - והולכים לעשות.

אבל יש מצב של 'פנים אל פנים'.

* * *

ה'פנים', מביאים לידי ביטוי - את ה'פנים'.

ובמצב הזה, אנחנו רוצים באמת להבין את ה'פנים'. אנחנו רוצים להיות במצב של 'הביאני המלך חדרי'.

- אנחנו כן שואלים שאלות!

אנחנו רוצים להבין. ושואלים למה. ומדוע. ואיך זה יכול להיות.

מעניין אותנו אפילו 'כסא כבודי היאך הוא עומד' (עי' מדרש משלי פ"י).

אנחנו לא רוצים רק לעשות ולהכניע את הדעת.

אנחנו רוצים - שהדעת שלנו עצמה, תהיה שם. שהיא תבין. ותתחבר. ותהפוך להיות דעת אמת. דעת של ה' יתברך. דעת של 'פנים אל פנים'.

אז אפשר לנו להיות ביראה. ובפחד. ובריחוק.

אבל אפשר לנו גם לנסות להיכנס יותר פנימה, ולהבין מהיכן נובעת כל היראה הזו. במה היא תלויה. מה מניע אותה.

ואז אנחנו יכולים לגלות - את הקשר הנפלא. את החיבור שאין למעלה הימנו.

- אין למעלה הימנו!

צורך גבוה

לפני שה' ברא את העולם כולו, המידה הזו – מלכות – כבר היתה שם. 'בכח'.

זה היה שורש כוונתו יתברך. להביא את מידת מלכותו – את שמו – אל העולם, ושיהיו כאלו ש'יקבלו' אותו. ויכילו אותו. ויתמסרו אליו.

– שיהיו כאלו – שקוראים להם 'ישראל' – שמלכותו יתברך, תהיה תלויה בהם. תהיה 'שלחם'.

שהיא – 'תינתן' להם. במתנה. לאחר שהוא 'יסיר' אותנו מרשותו, כביכול.

אז אנחנו נמצאים שם, בשורש. לפני הכל. ובלי תנאים.

והעבודה שלנו, היא 'צורך גבוה' (עי' של"ה תו"א

השעה"ג באריכות).

וגם עצם המציאות שלנו היא 'צורך גבוה'.

– הלא אם לא נהיה כאן חלילה, אז 'מה תעשה לשמך הגדול' (יהושע ז, ט).

עלינו להבין את האמור.

ועלינו גם 'לחיות' את זה.

– כי כשיש לנו 'דעת' נכונה כזו – אז יש באמת משמעות ל'שם'. ולמלכות. הלא אנחנו אלו ש'מכניסים' שם את התוכן.

וזה מטרת הבריאה. זו התכלית שלנו.

ה' יזכנו.

לשאלות, לתגובות, ולקבלת הגליונות למייל

0533127133m@gmail.com

לכניסה לאתר שלנו, לחץ כאן

בגליון 'זהו לאחד' השבוע:

מה ההבדל בין 'דיבור' ל'תלונה'?

מה משמעותה של השתיקה?

ומה עושים כשבן הזוג נעשה 'עוקצני'?

את גליונות 'זהו לאחד' – שאלות ותשובות בענייני שלום בית, אפשר להשיג בביתי, רח' חזו"א 21 שכונת חפציבה, מודיעין עילית. אפשר גם לקבלם למייל הנ"ל.

מנחם ישראל חזן

0533127133